

LONDON GAZETTE’DE KUTSAL İTTİFAK SAVAŞLARI
(1683-1697)*

Fatih GÜRCAN**

ÖZET

XVII. yüzyılda dünyada ve Britanya’da çok az sayıda gazete bulunmaktaydı. İngiliz Devleti’nin resmi yayın organı olan London Gazette, bu sayılı yayın organından biriydi. London Gazette, ana haber kaynağı olarak Britanya’nın yurtdışındaki temsilciliklerinden faydalanmıştır. Gazete, içerideki ve dışarıdaki olaylara Britanya hükümetinin o yüzyılda resmi yaklaşımını göstermesi bakımından da önemlidir. II. Viyana Kuşatması ve sonrasında gerçekleşen Kutsal İttifak Savaşları’nın London Gazette’ye yansımaları, Osmanlı tarihinin yabancı kaynakları içinde önemli bir yere sahiptir.

Anahtar Kelimeler

Osmanlı İmparatorluğu, London Gazette, Kutsal İttifak, II. Viyana Kuşatması, Avusturya.

Giriş

1683 Viyana Kuşatması ve akabinde gerçekleşen on altı yıllık Kutsal İttifak Savaşları, Osmanlı tarihinin dönüm noktalarından biri olmuştur. Osmanlı tarihinin dönemselleştirilmesinde, temeli Joseph von Hammer’e¹ dayanan askerî başarı eksenli anlayış uzun süre kabul görmüştür. Kuruluş-yükselme-duraklama-gerileme-dağılma dönemleri şeklinde yapılan bu tasnif, günümüzde artık eski bir şablon olarak kabul ediliyorsa da² II. Viyana

---

* Makalenin geliş tarihi: 19.04.2016 / Kabul tarihi: 30.05.2016

** Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, *gurcanfatih@gmail.com*

¹ Baron Joseph von Hammer Purgstall, *Büyük Osmanlı Tarihi*, çev. Mehmed Atâ Bey, İstanbul 1992, I, 8.

² Erhan Afyoncu, “Ders Kitaplarında Osmanlı Tarihi’nin Dönemlere Ayrılması Meselesi”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, IV (2001), 113-124.

Kuşatması ve sonrasındaki gelişmelerin Osmanlı İmparatorluğu'nun tarihinde önemli bir dönüm noktası olduğunda şüphe yoktur.

1683-1697 yılları arasında devam eden Kutsal İttifak Savaşları'nın yabancı ülkelerde nasıl gözlemlendiği, Osmanlı tarihi bakımından önemi hâlâ az irdelenmiş bir konudur. Bu bağlamda dönemin gazetelerinden biri olan *London Gazette*, İngiltere'nin resmi yayın organı olarak ayrı bir önem arz etmektedir.

London Gazette ilk olarak, veba salgını yüzünden kraliyet merkezinin geçici olarak Oxford'a taşınması üzerine, Oxford Gazette adıyla, Jülyen takvimine göre 7 Kasım 1665'te yayın hayatına başlamış³ ve Londra'daki veba salgınının sona erdiği 5 Şubat 1666 tarihine dek bu isimle yayınını sürdürmüştür. Başkentini yeniden Londra'ya naklinden sonra Kral II. Charles'ın emriyle Oxford Gazette, *London Gazette* adını almıştır ve hâli hazırda ülkenin resmî gazetesi olarak yayın hayatına devam etmektedir.

1582'de Papa Gregorius'un takvim reformunu kabul etmeyen ve Jülyen takvimini kullanmaya devam eden İngiltere'de, Gregoryen takvimi ancak 1752 yılından itibaren kullanılmaya başlandığı için, XVII. yüzyıldaki gazete tarihleri Gregoryen takvimden on gün, XVIII. yüzyıldaki gazete tarihleri ise on bir gün öncesini işaret etmekteydi. Bununla birlikte *London Gazette*, muhtelif memleketlerdeki İngiliz elçilik raporlarını haber kaynağı olarak gösterirken, ilgili ülkenin kullandığı takvimi esas almaktaydı. Mesela 26 Mayıs 1690 tarihli Venedik kaynaklı verilen bir haber⁴ Gregoryen takvim esas alınarak verilmişti. Ancak, bu haberin verildiği ilgili nüshada, gazetenin logusunun altında yer alan, 2 Haziran 1690 tarihi, Jülyen takvime göre belirlenmişti. Jülyen takvimine göre 2 Haziran 1690 tarihi, Miladi takvime göre 12 Haziran 1690'a tekabül etmekteydi.

³ Oxford Gazette'nin ilk sayısı Gregoryen takvimine göre 16 Kasım 1665'te yayımlanmıştı. Gazete 1666 başına dek yayım hayatına devam etmiş, 23. sayıdan sonra Oxford Gazette'nin yerini London Gazette almıştı. George M. Eberhart, "Everything You Need to Know About Libraries", *American Libraries*, XXXVII/1 (January 2006, pp. 46). Britanyalılar parlamentonun kararı ve Kral II. George'un onayı ile 1751-1752'de takvim değişikliğini (An Act for Regulating the Commencement of the Year; and for Correcting the Calendar) yapana kadar, ülkede yeni yılın başlangıcı olarak 25 Mart tarihi kabul edildiği için, Oxford Gazette'nin 1666 yılı Ocak ayında yayımlanan sayılarında 1665 Ocak tarihi yer almaktadır [Edward L. Cohen, "Adoption and Reform of the Gregorian Calendar", *Math Horizons*, VII/3 (Şubat 2000), 5-11].

⁴ *London Gazette*, 2-5 Haziran 1690, sayı: 2563, s.1.

Gazetecilik, XVII. yüzyılda ortaya çıkmış bir gelişmedir. Avrupa'da gazetecilik faaliyetleri başlamadan evvel, haber akışı büyük ölçüde seyyahların ve tacirlerin getirdiği haberler vasıtasıyla sağlanmaktaydı. Özellikle Ragusa (Dubrovnik Cumhuriyeti), Osmanlı Devleti ile Avrupa arasındaki iletişim ağının merkezinde yer almaktaydı.⁵ Dünya genelinde yayımlanan gazete sayısının çok az olduğu XVII. yüzyılda, İngiltere'nin resmi yayın organı konumundaki *London Gazette*'nin verdiği malumat büyük önem arz etmekte olup, yukarıda da işaret edildiği üzere bilhassa Osmanlı tarihiyle ilgili verdiği bilgiler şimdiye dek gerektiği kadar incelenmemiştir. Özellikle 1688-1697 arasındaki Dokuz Yıl Savaşları'nda, İngiltere'nin Fransa'ya karşı Avusturya ile ittifak yapması, İngilizlerin Osmanlıların Kutsal İttifak devletlerinin yaptığı mücadeleyle daha yakından ilgilenmelerine neden olmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu'nun dört önemli Avrupa gücü olan Avusturya, Venedik, Lehistan ve Rusya ile savaştığı Kutsal İttifak Savaşları'nın başlangıcı, II. Viyana Kuşatması'ydı. Yaklaşık iki ay süren bu kuşatma, Avrupa kamuoyunda büyük yankı uyandırmıştı. Papa XI. Innocentus⁶ Avrupa'nın farklı devletlerinden müteşekkil bir Haçlı ittifakı için yardım talep etmişti.

Katolik olmayan İngiltere için, Papa'nın çağrısının resmî bir bağlayıcılığı yoktu; ancak bu çağrı sonrasında Britanyalı asiller arasında bireysel olarak Haçlı ordusuna iştirak eden isimler bulunmaktaydı. Öte yandan tüm Avrupa'da olduğu gibi Britanya kamuoyunda da Avusturya'ya destek vardı.

I- Viyana Bozgunu ve *London Gazette*'deki Haberler

Osmanlı ordusunun Viyana seferi, daha en başından İngiliz kamuoyunun dolayısıyla da *London Gazette*'nin ilgi odağı olmuştu. Venedik Elçisi Lando'nun Papa Innocentus ile yaptığı görüşmelerin detayları, gazetenin Jülyen takvimine göre 21-25 Şubat 1683 tarihli sayısında yer almıştı.

⁵ Shakespeare'nin deyiimiyle; Ragusa, büyük kılıçların boy gösterdiği XVI. yüzyıl siyasi arenasında okyanustan uzak bir gemi gibiydi. Kanlı bir meydan savaşının göbeğinde, lakin onu koruyan sağlam bir zırh içindeydi (Özlem Kumrular, *Yeni Belgeler Işığında Osmanlı Habsburg Düellosu*, s.98-100).

⁶ Fatih Gürcan, *Avrupa'daki Askeri Gelişmeler ve İkinci Viyana Kuşatması*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2008, s. 70-72.

Gazetenin yine aynı nüshasında, Mantua elçisinin Venedik'e gelerek bu ülkeden geçiş izni istemesi, Sadrazam Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın yaptığı sefer hazırlıklarına ve Osmanlıların Kazak bölgeleri, Boğdan ve Eflak'taki isyanları bastırıldığına dair haberlere dair haberlere de yer verilmişti.⁷

Osmanlı ordusunun İstanbul'dan sefere çıkıp, Viyana üzerine yürüyüşü ve Avusturya tarafındaki savaşa hazırlık safahatı *London Gazette*'de yer alan haberler arasındaydı. Baden Margrafı Friedrich'in Raab ve Komaron'u ziyareti, Osmanlı ordusunun tamamının sadrazamın emriyle Hıdırellez Günü⁸ toplanması bu meyanda zikredilmiştir. Gazete, olayın önemine binaen, 9 Nisan 1683 tarihli sayısında hem 1 Nisan (11 Nisan) hem de 3 Nisan'da (13 Nisan) yaşanan gelişmeleri ayrı ayrı haber yapmıştı.

London Gazette'nin 16 Temmuz (26 Temmuz)1683 tarihli sayısında, Türklerin ve Tatarların 7 Temmuz'da Raab Nehri'nin karşı kıyısına geçtiklerini bildirmekteydi. Bununla beraber İngilizler, Türkler'in hâlâ Yanıkale'yi (Győr) mi yoksa Viyana'yı mı kuşatacaklarından emin değillerdi.⁹ İlgili sayıda, Avusturya ordusunun ağırlıklarını Altenburg'a taşıdığı ifade edilmekteydi. Gazete'nin 23 Temmuz (2 Ağustos) 1683 tarihli sayısı ise Osmanlıların Viyana'yı kuşatmaya başladığını, Charles de Lorraine'nin şehrin müdafaa vazifesini Kont Starhemberg ve General Capliers'e tevdi ettiğini ve imparatorluk hazinesinin Viyana'dan Linz'e nakledildiğini bildirmekteydi. Avusturya ile ilgili haberler genelde Viyana merkezli verilirken, bu defa mezkûr gelişmeler yüzünden haber kaynağı imparatorun da sığındığı Linz olarak gösterilmekteydi.¹⁰

Charles de Lorraine Lehistan'dan ve diğer prensliklerden gelecek birlikleri beklemek üzere Tuna'nın karşı yakasına geçmişti. Gazete'nin 23 Ağustos (2 Eylül) tarihli sayısında, bir Türk ve Macar akıncı birliğinin Krems'e üç mil uzaktaki Tulne kalesine ve Closter Newbourg'a hücum ettiği bildirilmişti. Haçlı ordusunun bir başka toplanma noktası da Passau'ydu;

⁷ *London Gazette*, 21-25 Şubat 1683, nr. 1805, s. 1.

⁸ Gazetenin ilgili sayısında Hıdırellez günüyle aynı tarihe tesadüf eden St. George günü, Osmanlı ordusunun toplanma tarihi olarak verilmiştir (*London Gazette*, 9-12 Nisan 1683, sayı: 1813, s. 1).

⁹ *London Gazette*, 16-19 Temmuz 1683, sayı: 1843, s. 3.

¹⁰ *London Gazette*, 23 Temmuz-26 Temmuz 1683, sayı: 1845, s. 4.

Prens Eugene ve Kont de Carpara Haçlı ordusuna Passau üzerinden katılmayı hedeflemekteydiler. Bu arada Osmanlı ordusu ise 9 Ağustos (19 Ağustos) tarihinde Viyana üzerine umumi bir taarruz başlatmıştı.¹¹

Kahlenberg Muharebesi ve Osmanlı ordusunun Viyana önlerinde uğradığı bozgun, tüm Avrupa şehirlerinde olduğu gibi¹² Londra'da da yankı uyandırmıştı; Linz kaynaklı 14 Temmuz (24 Temmuz) tarihli haberde, Kahlenberg Muhaberesi'nin detayları anlatılmaktaydı. İmparatorluk orduları karargâhından Linz'e gelen Barond de Holtz'un aktardığı bilgiler, önemli bir tarihsel tartışmaya ışık tutmaktaydı. Haçlı ordusuna zaferi getiren asıl hamle, Leh Kralı Sobieski'den değil Charles de Lorraine'e bağlı Dragon birlikleri ve Badenlilerden gelmişti. Muharebe sırasında İskoçyalılar Kapısı ve bastiyonların (tabya, tahkimat) önünde bulunan Türk topları da ele geçirilmişti.¹³ Bu meyanda zikredilecek bir diğer ilginç gelişme ise Venedik'in, imparatora destek için oluşturacağı ordunun finansmanını temin etmek üzere, kilise vergilerini % 6 artırmayı kararlaştırmasıydı.¹⁴

Osmanlı ordusunun mağlubiyeti, bütün Avrupa'da olduğu gibi Britanya'da da gündemin en önemli konularından biri olmuştu. Gazete, kamuoyunun merakını cezbeden bu konu hakkında okuyucuları bilgilendirebilmek için 18 Ekim (28 Ekim) 1683 tarihli sayısında, Viyana Kuşatması'nı manşetine taşımıştı. "A Brief Relation of the Siege of Vienna", başlığıyla birinci sayfadan yayımlanan bu haberde Türk ordusunun, Raab Nehri'ni geçerek Viyana üzerine yürümesi, şehrin kuşatılması, kuşatma süreci, Kahlenberg Muharebesi ve sonrasında yaşananlar aktarılmıştı. Gazete normal mizanpajında, ilk sayfada genellikle Britanya ile alakalı haberlere öncelik verirken, bu kez dış merkezli bir olay öne çekilmişti. Belki bundan da önemlisi, gazetede sadece Viyana ile alakalı güncel haberlere değil, üç aylık sürecin özetine de yer verilmiş olmasıydı.¹⁵ Bunun yanında aynı sayıda Uyvar Leh-Avusturya kuvvetlerinin Osmanlı ordusundan altı yüz yeniçeri

¹¹ *London Gazette*, 23 Ağustos-27 Ağustos 1683, Ağustos sayı: 1854, s. 3.

¹² Giovanni Ricci, *Türk Saplantısı*, çev. Kemal Atakay, İstanbul 2005, s. 96-98.

¹³ *London Gazette*, 17 Eylül-20 Eylül 1683, sayı: 1861, s. 3.

¹⁴ *London Gazette*, 27 Eylül-1 Ekim 1683, sayı: 1864, s. 3.

¹⁵ *London Gazette*, 18 Ekim-22 Ekim 1683, sayı: 1870, s. 1.

ile sıcak temasa girdiği, bunlardan iki yüz yeniçerinin öldürüldüğünü, kırk altısının da esir edildiğini bildirmekteydi.¹⁶

On altı yıl süren bu mücadelenin Osmanlılar bakımından en şiddetli yılları 1683-1688 arasını kapsayan dönemdi. Osmanlıların sürekli toprak kaybettiği bu dönemde, Avusturyalılar Macaristan ve Sırbistan'ı ele geçirmişler, hatta Kosova'ya kadar inmeyi başarmışlardı.¹⁷ Bu süreçte Osmanlıların uğradığı mağlubiyetler, tabii olarak Britanya basınıının da önemli gündem maddeleri arasındaydı. Estergon'un Viyana'daki muharebeden kısa bir süre sonra, Leh-Alman birliklerince kuşatılması 5 Kasım (15 Kasım) 1683 tarihli sayıda okuyuculara duyurulmuştur. Keza 14 Ekim (24 Ekim) tarihli Viyana merkezli haberde, Estergon'un kuşatılmaya başlandığı bildirilmiş, 30 Ekim (9 Kasım) Linz merkezli bir diğer haberde ise Estergon'un ele geçirildiği bilgisinin, Charles de Lorraine tarafından bir mektupla İmparator Leopold'e iletildiği nakledilmiştir.¹⁸

Venedik'in Papa XI. Innocentus'un çağrısı üzerine Kutsal İttifak'a katılması,¹⁹ ardından Osmanlı İmparatorluğu'na 25 Nisan 1684'te savaş ilan etmesi ve nihayetinde Domenico Mocenigo'nun ordu komutanı olarak atanması, *London Gazette*'de haber olan gelişmelerdendi.²⁰ Kuşkusuz bu durum, Osmanlı İmparatorluğu için cephenin daha da genişlediği, Mora'da mücadelenin başladığı ve donanmanın yükünün daha da arttığı anlamına gelmekteydi; Nitekim Venedik güçlü donanmasıyla Osmanlı'nın Dalmaçya kıyılarına taarruz etmeye başlamıştır.²¹

Gazete, Avusturya'nın bir diğer müttefiki olan Lehistan hakkında da bazı bilgiler vermekteydi: 2 Temmuz (12 Temmuz) 1685 tarihli sayısında

¹⁶ *London Gazette*, 18 Ekim-22 Ekim 1683, sayı: 1870, s. 2.

¹⁷ İ. H. Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, Ankara 2000, III /1, s. 483-948.

¹⁸ *London Gazette*, 5 Kasım-8 Kasım 1683, sayı: 1875, s. 1.

¹⁹ Venedik Doğu Alvisse Contarini 15 Ocak 1684'te vefat etmiş, halefi olarak seçilen Marcantonio Giustinian, şehrin koruyucu azizi kabul edilen San Marco'yu anma gününde, İmparatorluk elçisi Francesco della Torre ile beraber şehrin katedralindeki ayine katılmış ve sonrasında Osmanlı'ya karşı savaş ilanını beyan eden antlaşma taraflar arasında imzalanmıştı, bkz. Kenneth Meyer Setton, *Venice, Austria and the Turks in the Seventeenth Century*, Philadelphia 1991, pp. 272,

²⁰ *London Gazette*, 8 Mayıs-12 Mayıs 1684, sayı: 1928, s. 1.

²¹ *London Gazette*, 25 Eylül-29 Eylül 1684, sayı: 1928, s. 1.

Lehistan'ın Rusya ile birlikte Türkiye'nin aleyhine gerçekleştirdiği diplomatik faaliyetleri ve Kral Jan Sobieski'nin İmparatorluk ordusunun başına geçmesine dair haberler aktarılmaktaydı. Bu yöndeki gelişmeler ve haberlere rağmen, Tatarlar'ın Kamanıçe'ye destek sağlamasına Leh kralı engel olamamıştı.²²

Viyana sonrası bozgun yıllarının en önemli olaylarından biri şüphesiz Budin'in düşmesiydi. Macaristan Eyaleti'nin merkezi olan bu şehrin düşmesi halk içinde büyük üzüntü yaratmış, ağıtlar yakılmasına²³ ve Macaristan hâkimiyetinin nihai olarak kaybedilmesine yol açmıştı. Haçlı ordusunun 1684'te almayı başaramadığı Budin'i, 1686'da Charles de Lorraine ve Bavyera Elektörü II. Maximillian Emanuel bir kez daha kuşatmış ve Avusturyalılar 2 Eylül 1686'da şehri ele geçirmeyi başarmışlardı. Gazete bu konuya yer verdiği 9 Eylül tarihli nüshasında, Viyana merkezli olarak Budin'in düşmesini şu şekilde aktarmaktaydı: *“Bize gelen haberlere göre Budin, içlerinde Neuburg Prensi Croy Dükü, Souches Kontu Scherffenberg Kontu gibi önde gelen isimlerin yer aldığı bir kuşatma neticesinde ele geçirilmiştir. Ordunun genel taarruzu Lorraine Dükü (Charles) tarafından gerçekleştirilmiştir. Türkler başlangıçta büyük bir direniş göstermişlerdir. Sıradan bir yeniçeriden ayırt edilemeyecek bir şekilde giyinen Vezir Paşa (Abdurrahman Abdi Paşa), açılan gedğin en ön safında çarpışmıştır. Sağ kolundan yaralanana kadar mevkiini terk etmemiş ve sonrasında kılıcını sol eline alarak çarpışmaya devam etmiştir. O düşene kadar çarpışmaya ve adamlarına cesaret vermeye devam etmiştir”*. İmparatorluk birlikleri ile Brandenburglular şehre neredeyse aynı anda giriş yapmışlar ve karşlarına kim çıktıysa kılıçtan geçirmişlerdir. Yeniçeri ağası ve kale kumandanının vekili daha kuytu bir mevkide esir edilmişlerdir. Türklerden sonra hâkimiyeti ele geçiren Hristiyanlar şehrin birçok noktasını yakmışlar, askerler yağma neticesinde çok miktarda ganimet elde etmişlerdir. Şehir artık, harabeden başka bir şey değildir. Komiser-General Rabata Kontu'nun (Avusturya ordusunun lojistik sorumlusu) çabalarıyla cephanelik kurtarılmıştır. Esir alınanların verdiği bilgilere göre, taarruz sırasında şehirde beş bin muharip bulunmaktaydı; bunların üç bine yakını öldürülmüş, geri kalanlar ise esir edilmişti. Keza Yahudiler, yüksek bedeller karşılığında serbest bırakılmışlardı. Şehrin sakinlerinden bazıları küçük sandallarla kaçmaya

²² *London Gazette*, 2 Temmuz-6 Temmuz 1685, sayı: 2048, s. 1.

²³ A. Haluk Dursun, *Tuna Güzellemesi*, İstanbul 2004, s. 71-72.

çalışırlarken Peşte'deki muhafızlar tarafından yakalanmışlardı. Taarruzun gerçekleştiği esnada Türk ordusu muharebe meydanına doğru ilerlemekteydi. Gazetede habere göre Türkler başta Bavyera grubuna doğru ilerlemişler, daha sonra Louis Baden'in komutasında İmparatorluk birliklerine yönelmişler, ancak bu bölgede saatlerce konakladıkları halde düşmanın hareketsiz kalması nedeniyle geri çekilmişlerdir.²⁴

Bu hadiseden bir yıl sonra, Sadrazam Sarı Süleyman Paşa²⁵ komutasındaki Türk ordusunun Mohaç'ta Avusturya ve Alman birliklerine yenilmesi, padişaha olan tepkiyi daha da artırmış, neticede yeniçeriler isyan ederek Sultan IV. Mehmed'i tahttan indirmişlerdi. Bu büyük buhran da *London Gazette*'de de kendine yer bulan haberlerdendi.²⁶

Osmanlı Devleti'nin Macaristan cephesinde son ve en büyük kaybı Belgrad'ın düşmesiydi. Şehir, Bavyera Dükü II. Maximillian'ın komutasındaki ordu tarafından kuşatılmış ve 30 Temmuz 1688'de başlayan bu kuşatma 6 Eylül'de şehrin düşmesiyle sonuçlanmıştı.²⁷

İngilizler Avusturya Cephesi kadar Venedik-Osmanlı mücadelesiyle de yakından ilgilenmekteydi. Kuşkusuz bu durum onların Akdeniz ticaretine verdikleri önemin tabii bir tezahürüydü. 1687'de Venediklilerin Dalmaçya'ya taarruzu, Sin Muharebesi'nde uğradıkları mağlubiyet²⁸ ve 1688'de yine Venediklilerin Eğriboz'a hücumu detaylı bir biçimde anlatılmıştı.²⁹ Gazetede bu haberler nakledilirken, Venedikliler hakkında "Bizim Tarafımız" gibi ifadelerin kullanılmış olması dikkat çekicidir.³⁰

²⁴ *London Gazette*, 20 Eylül-23 Eylül 1686, sayı: 2175, s. 1.

²⁵ Sarı Süleyman Paşa 18 Aralık 1685-23 Eylül 1687 tarihleri arasında sadaret görevini yürütmüştür.

²⁶ *London Gazette*, 17 Kasım-21 Kasım 1687, sayı: 2290, s. 2.

²⁷ Avusturyalılar şehri ele geçirdikten sonra 13 Eylül (23 Eylül) 1688'de Belgrad'dan ayrılmış, bu birlikler kışlamak üzere Sırbistan, Erdel ve Yukarı Macaristan'a sevk edilmişlerdi. General Veterani'ye bağlı birlikler ise Eflak sınırında ileri harekâtle görevlendirilmişti. Osmanlı serdarı Yeğen Osman Paşa ise Niş'e doğru çekilmişti (*London Gazette*, 27 Eylül-1 Ekim 1688, sayı: 2386, s. 2).

²⁸ *London Gazette*, 5 Mayıs-9 Mayıs 1687, sayı: 2240, s. 1.

²⁹ Venedikliler 20 Ağustos (30 Ağustos) 1688'de Eğriboz kalesine karşı şiddetli bir hücumda bulunmuşlar, bu saldırı sırasında, Prens de Harcourt, Prens de Turrene ve bazı yüksek rütbeli subaylar yaralanmıştı (*London Gazette*, 18 Ekim - 22 Ekim 1688, sayı: 2392, s. 1).

³⁰ *London Gazette*, 5 Ağustos-8 Ağustos 1689, sayı: 2477, s. 1.

II- *London Gazette*'de Fazıl Mustafa Paşa'nın Sadaret Dönemine Dair Haberler

Köprülü Fazıl Mustafa Paşa'nın 1689 yılının sonunda, II. Süleyman (hd.1687-1891) tarafından sadaret makamına atanması, Osmanlı'nın Viyana'dan beri makûs giden talihinin değişmesini sağlamıştı. Zira Paşa'nın 1690 Seferi, sonuçları bakımından Osmanlılar için on altı yıllık savaş dönemindeki en başarılı askeri harekâtı.

Fazıl Mustafa Paşa 1690 Seferi sırasında Niş, Semendire ve Belgrad'ı geri almayı hedeflemişti. Sefer öncesindeki vaziyetle alakalı olarak gazete hem Avusturya'ya hem de Osmanlı Devleti'ne dair bilgiler vermekteydi. Buna göre; Avusturyalılar mevcut savaş nedeniyle birliklerinin bir kısmını Fransa cephesine yönlendirmişlerdi ve Bavyera Elektörü Maximillian II. Emanuel bu birliklere komuta etmekteydi. Balkanlar'daki Avusturya ordusunun komutası ise Margraf Ludwig von Baden'e verilmişti. Bu sırada, Kırım Hanı Selim Giray, Edirne'de II. Süleyman (hd.1687-1691) ile görüşmüş ve Niş'in geri alınması kararlaştırılmıştı; Avusturyalılar Niş'in muhafazası görevini, Kont Veterani'ye vermişlerdi.³¹

Osmanlıların Avusturya ile mücadeleye odaklandığı bu dönemde, bir yandan diplomatik temaslar da devam etmekteydi. *London Gazette*'de 31 Mayıs (10 Haziran) tarihli Varşova kaynaklı verilen bir haberde, Kırım Hanı Selim Giray'ın elçisinin Leh Kralı Jan Sobieski'nin huzuruna çıktığı ve Kamaniçe'yi teslim etmek şartıyla sulh yapmak istediği belirtilmekteydi. Gazetenin haberine göre Leh Kralı, elçiye barışı sadece müttefikleriyle birlikte yapabileceklerini bildirmişti. Aynı nüshada Venediklilerin Korfu ve Mora Yarımadası'nda askeri harekât hazırlığı içinde olduğu da belirtilmişti.³²

Ordusunun önemli bir kısmını Fransa cephesine kaydıran İmparator Leopold, Türk ordusunun 1690 yazında kalabalık bir orduyla taarruz edebileceğine inanmamaktaydı, öte yandan Avusturyalıların bu konuda istihbarat zaafı vardı.³³ Nitekim 24 Haziran (4 Temmuz) 1690'da, İmparatorluk birliklerinin bir kısmı cepheden geri çekilmişti. Avusturyalılar,

³¹ *London Gazette*, 5 Haziran-9 Haziran 1690, sayı: 2564, s. 1.

³² *London Gazette*, 26 Haziran-30 Haziran 1690, sayı: 2570, s. 1.

³³ *London Gazette*, 14 Temmuz-17 Temmuz 1690, sayı: 2575, s. 1.

Osmanlı ordusunun harekete geçtiği 30 Temmuz tarihinde dahi asıl taarruzun bir yıl sonra gerçekleşeceğine inanmaktaydılar.³⁴ Türk ordusunun 10.000-12.000 kişilik öncü bir birlikle Kosova Sahrası'na geldiği ve Sadrazamın Sofya'ya ulaştığı haberi, Viyana'ya ancak 13 Ağustos'ta ulaşmıştı.³⁵

Niş'ten sağlıklı haberler gelmediği, ancak Margraf Ludwig von Baden'in Niş'i korumak adına hazırlık yaptığı, Londra'ya gelen duyumlar arasındaydı.³⁶ Osmanlılar, kısa süren bir kuşatmadan sonra şehri ele geçirdiler. Haber Belgrad'dan gelen bir ulak vasıtasıyla Viyana'ya ulaştırılmış, elçiliğin 21 Eylül 1690 tarihli raporuna istinaden 25 Eylül 1690 (5 Ekim) tarihli *London Gazette*'de bu haber yayımlanmıştı. Fazıl Mustafa Paşa komutasındaki Osmanlı ordusu, Niş'i vire ile teslim aldıktan sonra Kont Starhemberg Belgrad'a gelmiş, Niş'ten gelen Avusturyalı muhafızlar da Belgrad'a sığınmışlardı.³⁷

Sadrazam Fazıl Mustafa Paşa'nın kararlılıkla ilerlediği bu dönemde, Osmanlı ordusunun kış için geriye çekileceğine yönelik istihbarat, *London Gazette*'ye yansıyan haberler arasındaydı. Aslında Osmanlı ordusu da Niş Kuşatması nedeniyle erzak ve mühimmat sıkıntısına düşmüş,³⁸ bu durum Avusturyalılarda Osmanlıların geri çekileceği beklentisi yaratmıştı. Ancak Fazıl Mustafa Paşa önce Semendire'yi almış, ardından Türk ordusu kaledeki cephaneliğin patlamasından istifadeyle Belgrad'ı ele geçirmişti.³⁹

Öte yandan İngilizler, Fransa'ya karşısında müttefikleri Avusturya'nın Niş'i kaybetmesini büyük bir üzüntüyle karşılaşmışlardı. Kale komutanı Charles Eugene de Croy ve Tuna yolu ile kaçan üç yüz adamı dışında, garnizondan sağ kurtulan olmadığı belirtilmekteydi. Gazetede yer alan 15 Ekim tarihli ve Viyana kaynaklı haber, Belgrad'ın istirdadı hakkında bazı bilgiler vermektedir: “Belgrad'dan ayın altısında gelen yeni haberlere göre, Türkler ayın

³⁴ *London Gazette*, 7 Ağustos-11 Ağustos 1690, sayı: 2582, s. 1.

³⁵ *London Gazette*, 21 Ağustos-25 Ağustos 1690, sayı: 2586, s. 1.

³⁶ *London Gazette*, 8 Eylül-11 Eylül 1690, sayı: 2591, s. 1.

³⁷ *London Gazette*, 6 Ekim-9 Ekim 1690, sayı: 2599, s. 1.

³⁸ “Niş muhâsarasında mehmâ-emken mühimmat ve âlât arabalara tahmîl ü naklolunmuşdu. Lakin Belgrad'a teveccühde ne mühimmât tedârüküne imkân ve ne muhâsaraya zamân ve ne askerde tâb ü tuvân var idi” (*Anonim Osmanlı Tarihi*, haz. Abdülkadir Özcan, Ankara 2000, s. 16).

³⁹ “Tevfik-i Bârî ile burc u bârusu bir ânda havaya münkalib oldu” (*Anonim Osmanlı Tarihi*, s. 17).

üçünde tabyalarımıza (ravelin) şiddetli bir hücum gerçekleştirmişler ve ayın dördünde üç şiddetli taarruzda bulunmuşlardır. Bu taarruzlardan birinde ravelin ele geçirilmiş, ancak General Aspremont tarafından geri alınmıştır. Ayın beşinde düşman aynı ravelini geri almış ve şehrin surlarına ulaşmıştır. Fakat muhasara altındakiler bir kez daha güçlerini toplamışlar ve kaybettikleri tabyayı geri almışlardır. Mamafih, bu cesur direnişe rağmen, dün gece gelen bir ulak, üzüntü verici haberler getirmiş ve şehrin şiddetli bir saldırı ile ele geçirildiğini bildirmiştir. Kaçmayı başaran üç yüz asker, Kale Komutanı Croy Dükü ile General Aspremont dışında, garnizonda bulunan herkes kılıçtan geçirilmiştir. Yaşanan bu şansızlığın nedeni, düşman bombalarının bizim cephaneliğimize düşmesidir. Patlama sonucunda bin kadar kişi havaya uçmuştur. Bu kaza sırasında oluşan heyecan ve kargaşa atmosferinde, Türkler dört ayrı noktadan taarruz ederek içeriye girmiş ve bu esnada hayli insan katletmişlerdir”.⁴⁰

Niş, Semendire ve Belgrad'ı geri alan Fazıl Mustafa Paşa, ertesi yıl hazırlıklarını yaptıktan sonra bu kez Macaristan kapılarını açmak için yola koyulmuştu. Sadrazam Edirne'ye ulaştığında II. Süleyman (hd.1687-1691) vefat etmiş⁴¹ ve yerine II. Ahmed (hd.1691-1695) tahta geçmişti. Haber, ordu Sofya yakınlarına ulaştığında Sadrazam'a tebliğ edilmişti.⁴² Bu arada Osmanlı ordusu Belgrad ve Zemun üzerinden Tuna'yı geçmiş ve bölgede düşmanın ilerleyiş haberi gelmişti. *London Gazette*'de 3 Temmuz 1691'de Türkler'in Zemun'dan getirdiği birlikler ile Petervaradin'e keşif amaçlı akınlarda bulduklarını ve sonrasında geri çekildiklerini, Avusturya Komutanı Ludwig von Baden'in ise Viyana'dan Budin'e doğru ilerlediği bildirilmekteydi.⁴³

İki ordunun karşı karşıya geldiği ve Fazıl Mustafa Paşa'nın şehit düştüğü Salankamen Muhaberesi, gazetede kendisine geniş yer bulmuştu.⁴⁴ 9 Ağustos'ta gerçekleşen savaş ile ilgili ilk istihbarat 23 Ağustos'ta Viyana'ya ulaşmış ve ardından Alman ordusunun zafer haberi gelmişti. Alman taarruzunun öğleden sonra saat dört sularında sağ kanattan başladığı, Türk ordu-

⁴⁰ *London Gazette*, 20 Ekim-23 Ekim 1690, sayı: 2603, s. 1.

⁴¹ Gazete bu haberi, İstanbul kaynaklı ve 4 Temmuz 1691 tarihli bir gelişme ve birinci haber olarak vermişti (*London Gazette*, 17-20 Ağustos 1691, sayı: 2689, s. 1).

⁴² Defterdar Sarı Mehmed Paşa, *Zübde-i Vekâyi'ât: Tahlil ve Metin (1066-1116-1656-1704)*, haz. Abdülkadir Özcan, Ankara 1995, s.398.

⁴³ *London Gazette*, 13 Temmuz-16 Temmuz 1691, sayı: 2679, s. 1.

⁴⁴ *London Gazette*, 3 Eylül-7 Eylül 1691, sayı: 2694, s. 1.

sunun birinci savunma hattının çöktüğü, ikinci hatta direnç gösterilmesi üzerine Habsburglar'ın taarruzu sol tarafa kaydırıldığı ve yaklaşık bir saat kırk beş dakikalık bir mücadeleden sonra, yeniçerilerin geri çekilmek zorunda kaldığı bildirmektedir. Aynı sayıda yer alan 30 Ağustos tarihli habere göre Ludwig von Baden, Viyana'ya ulak olarak gönderdiği Fluerheim vasıtasıyla savaşa dair haberlerin ayrıntılarını imparatora aktarmıştı. Osmanlı ordusuna ait on yedi sancak ve dört tuğ Avusturyalıların eline geçmişti. Fluerheim'in iddiası, Türk ordusunun 25.000 kaybı olduğu buna mukabil kendilerinin toplamda 8.000 zayıat verdiği yönündeydi. Bu rakamlar arasındaki dengesizlik ve mübalağa ortadadır, zira Salankamen'de bir ara Osmanlı ordusunun muharebeyi kazanmanın eşiğine geldiği ve Sadrazamın şehit düşmesinden sonra muharebenin kaybedildiği bilinmektedir.⁴⁵ Çarpışma sırasında Sadrazam, yeniçeri ağası ve pek çok paşanın şehit düştüğü de gazetenin haberindeki detaylar arasındaydı.

III- Sultan II. Mustafa'nın Seferlerine Dair Haberler

Kutsal İttifak Savaşları'nın 1691-1695 arasındaki dönemi, 1683-1691 arasındaki döneme nazaran oldukça sakindi. Bu dönemde savaş dengeli bir seyir izlemiş, iki taraf da büyük toprak kazanımları elde edememişti. 6 Şubat 1695'te II. Ahmed'in vefatı üzerine tahta çıkan II. Mustafa (hd.1695-1703) savaş meydanlarının yeniden hareketlenmesine neden olmuştu. Padişahın tahta çıkmasını müteakip Osmanlı donanması ilk olarak denizde Venediklileri mağlup etmiş⁴⁶ ve mağlup taraf Papa'dan yardım istemek zorunda kalmıştı.⁴⁷ Aynı yılın yazında II. Mustafa, babası IV. Mehmed'in Kamanıçe seferinden sonra ilk kez savaşa giden padişah olmuştu. Osmanlı ordusunun Erdel istikametine doğru hareketi, Londra'da da yankı bulmuştu. İngilizler, Sultan Temeşvar'a ulaştığında Türk ordusunun Erdel'i yeniden ele geçireceğinden endişelenmekteydi.⁴⁸

⁴⁵ Defterdar Sarı Mehmed Paşa, *Zübde-i Vekâyi'ât*, s. 402.

⁴⁶ Silâhdar Fındıklılı Mehmed Ağa, *Nusretnâme: Tahlil ve Metin*, haz. Mehmet Topal, İstanbul 2001, s.10-13.

⁴⁷ *London Gazette*, 25 Mart-28 Mart 1695, sayı: 3065, s. 1.

⁴⁸ *London Gazette*, 12 Eylül-16 Eylül 1695, sayı: 3114, s. 1.

Nihayet Osmanlı ve Avusturya orduları 21 Ekim 1695'te Lugoş'ta karşı karşıya geldiler. Bu muharebe Osmanlı ordusunun uzun süre sonra daha iyi bir şekilde organize olduğu, büyük sayıda birlikle hareket ettiği bir savaştı. Avusturya ordularına General Veterani⁴⁹ komuta etmekteydi. Muharebede, Türk ordusunun sabah saat yedi gibi erken bir vakitte taarruzda bulunması, Avusturya ordularının dengesinin bozulmasına sebebiyet vermişti. *London Gazette*'nin bertaraf edildiğini söylediği bu ilk taarruz sonunda, General Veterani'nin elinde yedi süvari alayı ve iki piyade taburu kalmıştı.⁵⁰ Osmanlı ordusu, Avusturya ordusunu, Tameş Nehri civarındaki bataklıklarda kısıtırmıştı.⁵¹ İlk gelen haberlerde Avusturya ordu komutanı Veterani'nin akıbeti pek anlaşılammış, daha sonrasında muharebede aldığı yaralarla öldüğü anlaşılmıştı.⁵² Avusturya ordusunun geri çekiliş vazifesini General Truchsess üstlenmişti. İngiliz gazetesinde yer alan, Türklerin 10.000 kayıp verdiğine yönelik malumat, savaşın neticesi ile orantılı bir bilgi değildi. Mağlup Avusturya orduları 2.000 zayıat verirken, Osmanlı kayıplarının bu rakamın çok üzerinde olması pek mümkün ve makul gözükmemektedir.

Sultan II. Mustafa'nın Lugoş Zaferi, Avusturyalılarda endişeye sebep olmuştu, Saksonyalı August'ün kışı Dresden'de geçirmek istemesinden ötürü, Alman ordusu sınırlarda ilave önlemler almak zorunda kalmıştı.⁵³ Gazetenin haberlerine göre; Padişah da Karansebeş'i düşmandan temizledikten sonra Edirne'ye doğru geri çekilmişti. Venedikliler ise Ege Denizi'nde uğradıkları mağlubiyetin etkisiyle gemilerini Anabolu'ya çekmişlerdi. Uğranılan gemi kaybının telafi edilmesi için Venedik Senatosu'nda yeni gemi yapılması yönünde karar alınmıştı.⁵⁴

⁴⁹ Osmanlı kaynaklarında, İtalyan asıllı bu komutan "Veterân-ı la'în" olarak tavsif edilmiştir (İ. H. Danişmend, *İzahlı Osmanlı Tarihi* Kronolojisi, İstanbul 1972, III, 479).

⁵⁰ *London Gazette*, 7 Ekim-10 Ekim 1695, sayı: 3121, s. 1.

⁵¹ *Zübde-i Vekâyi'ât*, s. 563.

⁵² Ordunun geri çekilişi General Truchsess tarafından Erdel bölgesinde bulunan Saksonya Elektörü II. August'e ve General Carpara'ya bildirilmişti (*London Gazette*, 17 Ekim-21 Ekim 1695, sayı: 3124, s. 2).

⁵³ *London Gazette*, 25-28 Kasım 1695, sayı: 3135, s. 1.

⁵⁴ *London Gazette*, 2 Aralık- Aralık 1695, sayı: 3137, s. 1.

II. Mustafa 1696'da bir kez daha Avusturya üzerine sefere çıktı ve bu askeri harekât da doğal olarak Batı kamuoyu tarafından yakından izlendi.⁵⁵ Osmanlı ordusu bu defa daha hızlı bir şekilde hareket etmişti; Temeşvar ve Titel kaleleri arasında yer alan Ulaş mevkiinde iki ordu karşılaştı. *London Gazette*, bu muharebede yanlış istihbaratın kurbanı olmuş ve ilk verdiği haberde muharebede Osmanlılar galebe çaldığı halde Avusturyalıların galip geldiğini bildirmişti.⁵⁶ *London Gazette* ancak 12 Eylül 1696 tarihli ve Viyana kaynaklı verdiği haberde, tashih cihetine gitmiş ve Avusturya ordusunun hayli zayıf olduğunu okuyucularına bildirmişti. İlgili haberlerde Osmanlı ordusunun Erdel'de bir miktar ilerledikten sonra Tuna Nehri'nin gerisine çekildiği belirtilmekteydi.⁵⁷ Taraflar arasındaki çarpışmanın sürdüğü bu tarihlerde, ölen Leh Kralı Sobieski'nin yerine kimin başa geçeceğine yönelik tartışmalar Varşova merkezli olarak nakledilmiş, keza Ulaş Muharebesi'nin mağlup komutanı Saksonyalı August'ün kısa bir süre sonra Leh tahtına geçeceği bildirilmişti.⁵⁸

1697 yılı, Osmanlı Devleti ile Kutsal İttifak Devletleri arasındaki savaşın son büyük çatışmalarına sahne olmuştu. Saksonyalı August'ün yerine imparatorluk ordularının başına geçen Prens Eugene,⁵⁹ Osmanlı ordusunu Zenta'da bozguna uğratmış ve bu muharebe Bâbiâli'yi barışı kabullenmeye mecbur etmişti. Osmanlı ordusu 17 Ramazan 1108/9 Nisan 1697'de Davudpaşa'dan yola çıkmıştı. Asıl ordu Macaristan üzerine hareket ederken, Venediklilerle Mora'da Mısırlı Mehmed Paşa, Lehlilerle ise Kamanıçe yakınlarında Silistre Valisi Yusuf Paşa ve Gazi Giray mücadele etmekteydiler.⁶⁰ Prens Eugene, Haziran ayının yağışlı olması yüzünden, Viyana'dan ayrılmakta acele etmemişti. Avusturyalıların bir kısmı Bosna'daki

⁵⁵ Padişahın Edirne'ye vardığı ve Anadolu'dan yeterli asker temin edemeyen üç paşanın idamına karar verdiği bildirilmekteydi (*London Gazette*, 9 Temmuz-13 Temmuz 1696, sayı: 3200, s.1).

⁵⁶ *London Gazette*, 7 Eylül-10 Eylül 1696, sayı: 3217, s. 1.

⁵⁷ *London Gazette*, 21 Eylül-24 Eylül 1696, sayı: 3220, s. 1.

⁵⁸ *London Gazette*, 10 Aralık- 14 Aralık 1696, sayı: 3244, s. 1.

⁵⁹ Savoylu Prens Eugene, Macaristan cephesine tayin edilmeden evvel Avusturya ordularının İtalya'daki komutanıydı. Saksonya Elektörü Dresden'e dönünce, Eugene de Viyana'ya çağrılmıştı (*London Gazette*, 21 Aralık- 24 Aralık 1696, sayı: 3247, s. 1).

⁶⁰ *Zübde-i Vekâyi'ât*, s. 580-584.

Bihaç Kalesi'ni kuşatmakla⁶¹ ve Yukarı Macaristan'da çıkan isyanlarla uğraşmak zorunda kalmışlardı; *London Gazette*, bu isyanları Türklerin ve Fransızların kışkırttıkları kanaatindeydi.⁶² Osmanlı ordusunun Petervaradin'e mi yoksa Erdel istikametine mi gitmesi gerektiği, ordu ricali içinde önemli bir tartışma konusuyken, Habsburg istihbaratının bu noktada iyi çalıştığı söylenebilir. Nitekim *London Gazette*, Osmanlı ordusunun Erdel istikametine gitmesinin muhtemel görüldüğünü 31 Ağustos tarihli ve Viyana kaynaklı haberinde dile getirmişti.⁶³

Türk ordusunun Tisa Nehrini köprü ile geçerken baskına uğramasıyla neticelenen Zenta bozgununu, *London Gazette* ayrıntısıyla aktarmıştı. 11 Eylül 1697'deki Zenta bozgunundan üç gün sonra Prens Eugene kendi zafer haberini imparatora iletmek üzere Prens Charles Vaudemont'u Viyana'ya göndermişti. Olay gazetede 18 Eylül tarihli ve Viyana merkezli olarak aktarılmıştı. Habere göre, 25.000 yeniçeri ve 6.000 kişiden oluşan Osmanlı ordusu, Tisa'nın karşısına geçmiş ve burada siper kazmışlardı. Sadrazam Elmas Mehmed Paşa ve ordunun ağırlıkları ise nehrin öteki yanında bulunmaktaydı. Avusturyalılar, öncelikle köprüyü geçmekte olan Osmanlı askerlerini top atışına tutmuşlar, oluşan kargaşadan faydalanarak Türk siperlerine taarruz etmişler ve neticede Habsburg ordusu büyük bir zafer kazanmıştı. Muharebede Sadrazam şehit düştüğü gibi yetmiş iki top, büyük miktarda mühimmat ve erzak ile çok sayıda at Avusturyalıların eline geçmişti.⁶⁴ Bu mağlubiyet, Osmanlıların Macaristan'ı geri almak yönündeki tüm ümitlerini ortadan kaldırmıştı. Prens Eugene muharebeden sonra Saraybosna'ya yönelik bir akın gerçekleştirmiş ve bu yağma harekâtı da gazete de kendine yer bulmuştu.⁶⁵ Öte yandan Osmanlı-Tatar orduları hemen

⁶¹ *London Gazette*, 14 Haziran-17 Haziran 1697, sayı: 3297, s. 1.

⁶² *London Gazette*, 29 Temmuz-2 Ağustos 1697, sayı: 3310, s. 1.

⁶³ *London Gazette*, 6 Eylül-9 Eylül 1697, sayı: 3321, s.1.

⁶⁴ *London Gazette*, 23 Eylül-27 Eylül 1697, sayı: 3326, s.1.

⁶⁵ Avusturyalılar Bosna'ya yönelik akınlarında öncelikle Bana-Luka'ya taarruz etmişler, Prens Eugene'in başında bulunduğu bir keşif birliği de Saraybosna'ya gelerek şehri ateşe vermişti. Gazete'nin bildirdiğine göre şehir 6000 haneden müteşekkil, büyük camilere sahip bir ticaret merkeziydi ve Avusturyalılar bu yağma harekâtından büyük miktarda ganimet elde etmişlerdi. Buna mukabil Bosna halkında ise büyük bir korku ve şaşkınlık oluşmuştu (*London Gazette*, 11 Kasım-15 Kasım 1697, sayı: 3340, s.1-2).

hemen aynı tarihlerde, Azak yakınlarında Ruslar tarafından mağlubiyete uğratılmışlardı.⁶⁶ Denizlerde ise Kaptan-ı Derya Mezomorto Hüseyin Paşa, Venediklilerin taarruz gücünü kırmayı başarmış; taraflar gemilerini kışı geçirmek üzere limanlarına çekmişlerdi.⁶⁷

Osmanlılar, 1697'deki bu mağlubiyetlerden sonra İngiltere ve Hollanda elçilerinin de arabuluculuğuyla, Kutsal İttifak Devletleri ile masaya oturmaya razı olmuştu. Fransa ile savaşın yaklaştığını hisseden Avusturya da kazanımlarını meşrulaştırmak ve teminat altına almak istediğinden barışa sıcak bakmaktaydı. Bu atmosferde Taraflar Karlofça'da bir araya gelmiş ve 26 Ocak 1699'da imzalanan antlaşmayla bu uzun savaş sona ermişti.

S o n u ç

XVII. yüzyıl, dünyada gazeteciliğin henüz emekleme dönemi idi. Bu dönemde hem gazete sayısı azdı hem de gazeteler haber kaynağına ulaşmakta oldukça zorlanmaktaydılar. Britanya'nın resmi gazetesi *London Gazette*, istihbaratı/haberleri ülkesinin elçilikleri vasıtasıyla temin ettiğinden ötürü dönemin en önemli yayın organlarından biri olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu ile Kutsal İttifak Devletleri'nin mücadele ettiği 1683-1699 arasındaki dönemde Britanya'nın savaşan tüm ülkelerde elçiliği bulunduğundan, *London Gazette* haber kaynağına ulaşmakta pek zorlanmıyordu. Ayrıca ilgili haberler yaklaşık on beş gün gibi dönemin şartları için kısa sayılacak bir sürede gazetede yayımlanmaktaydı. Bu açıdan *London Gazette* dönemin önemli bir kaynağı olarak değerlendirilebilir.

Gazetenin kaynak değerine rağmen, özellikle Osmanlı Devleti ile ilgili verilen bilgilere ihtiyatla yaklaşmak gerekmektedir. İngiltere'nin 1688-1697 arasındaki süreçte Avusturya ile müttefik olması, cephe ile ilgili yapılan haberler ve yorumlarda tarafsızlık ilkesinin her zaman korunmadığı izlenimini oluşturmaktadır. Bu bağlamda Osmanlı ordusunun uğradığı kayıplar çoğu zaman abartılarak verilmiş, Hristiyan devletlerin kayıpları ise çok daha düşük gösterilmeye çalışılmıştır. Yine Habsburglar'ın askeri zaferleri en ince detayına kadara anlatılırken Osmanlıların başarıları oldukça sönük haberler olarak verilmiştir. Bu durumun ortaya çıkmasında siyasi ajanda, propaganda,

⁶⁶ *London Gazette*, 7 Ekim-11 Ekim 1697, sayı: 3330, s.1.

⁶⁷ *London Gazette*, 18 Ekim-21 Ekim 1697, sayı: 3333, s.1.

etnik ve dini bağların etkili olması yanında, haber akışının büyük ölçüde Venedik ve Viyana merkezli oluşu da rol oynamıştır. Öte yandan mesafenin de etkisiyle İstanbul'dan çok daha az sayıda haber, Londra'ya ulaşmaktaydı.

Yaptığı haberlerde objektiflik anlayışından henüz uzak olmakla beraber, *London Gazette* 1683-1699 arasında detaylı ve sürekli haberler aktaran bir kaynak olduğundan, bu dönemle ilgili pek çok eksik bilginin tespit edilmesinde ve harp tarihi çalışmalarında müracaat edilmesi gereken kayda değer bir yayın organıdır.

KAYNAKÇA

I-Ana Kaynaklar

-*London Gazette*

Sayı No: 1805,1843, 1845, 1851, 1861,1864, 1870, 1875, 1928, 2048, 2175, 2290, 2386, 2240, 2392, 2477, 2563, 2564, 2570, 2575, 2582, 2586, 2591, 2599, 2603, 2679, 2689, 2694, 3065, 3114, 3121, 3135, 3137, 3200, 3217, 3220, 3244, 3247, 3297, 3310, 3321, 3330, 3333.

-*Anonim Osmanlı Tarihi*, yay. haz. Abdülkadir Özcan, Ankara 2000.

-Defterdar Sarı Mehmed Paşa, *Zübde-i Vekāyi'ât Tahlil ve Metin (1066-1116-1656-1704)*, yay. haz. Abdülkadir Özcan, Ankara 1995.

-Silâhdar Fındıklılı Mehmed Ağa, *Nusretnâme: Tahlil ve Metin*, yay. haz. Mehmet Topal, İstanbul 2001.

II-Araştırma ve İnceleme Eserler

AFYONCU, Erhan, “Ders Kitaplarında Osmanlı Tarihi'nin Dönemlere Ayrılması Meselesi”, *Türk Kültür İncelemeleri Dergisi*, IV, İstanbul 2001, s. 113-124.

COHEN, Edward L., “Adoption and Reform of the Gregorian Calendar”, *Math Horizons*, C. VII/3 (Şubat 2000), pp. 5-11.

DURŞUN, A. Haluk, *Tuna Güzellemesi*, İstanbul 2004.

EBERHART, George M., “Everything You Need to Know about Libraries”, *American Libraries*, XXXVII/1 (Ocak 2006), pp.44-47.

- GÜRCAN, Fatih, Avrupa'daki Askeri Gelişmeler ve İkinci Viyana Kuşatması, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2008.
- UZUNÇARŞILI, İ. H., *Osmanlı Tarihi* III /1, Ankara 2000.
- KUMRULAR, Özlem, *Yeni Belgeler Işığında Osmanlı Habsburg Düellosu*, İstanbul 2011.
- Purgstall von Hammer, Baron Joseph, *Büyük Osmanlı Tarihi* çev. Mehmed Ata Bey, I, İstanbul 1992.
- RİCCİ, Giovanni, *Türk Saplantısı*, çev. Kemal Atakay, İstanbul 2005.
- SETTON, Kenneth Meyer, *Venice, Austria, and the Turks in the Seventeenth Century*, Philadelphia 1991.

Dumb. 1870

The London Gazette.

Published by Authority.

From Thursday October 18. to Monday October 22. 1683.

A Brief Relation of the Siege of Vienna.

THE Turks falling with their formidable Forces like a Torrent into Hungary, the Duke of Lorrain was forced to repair the River Raab, and first to bring his Army under the Walls of Altenbourg, and afterwards to caule his Infantry to pass one of the Arms of the Danube, and to post themselves in the Island Schurz, while his Highness remained with his Cavalry on this side the River, but he was quickly obliged to retire, upon the advice he had, that the Hungarians, who were appointed to guard the passage of the River Raab, had betrayed the same to the Enemy. His Highness marched with all the speed he could, but the Enemy followed him so close; that their foremost Troops fell upon his Rear; the skirmish was very hot, and the Imperialists suffered a considerable loss; but in conclusion the Enemy were forced to retire; In this action the Prince of Savoy was mortally wounded. On the 8th of July the Duke of Lorrain arrived near this place with the Imperial Cavalry; and about nine a clock that night, their Imperial Majesties, with the Arch-Dukes, and Arch-Duchesses parted from hence in great haste for Linz. The next day and the following great numbers of people left this place, some one way, some another; and the confusion and consternation we were here in, cannot be exprest. The enemy in the mean time advanced into Austria, the Tartars making a most terrible ravage wherever they came; Our Governor the Count de Staremberg, who arrived here from the Army on the Eighth, being assisted by the Count de Capieres, in quality of the Emperors Commissary-General, was not wanting all this while, as well as the time would permit, to put the place into a posture of defence, and particularly to plant Balladoes on the Counter-scarp. The 11th and 12th the Imperial Infantry making Six Regiments, entered the place, and then our Garrison, with the Regiment of Staremberg of 1500 Men which was here before, consisted of 14500 Foot and 1000 Horse; and besides, these, we counted between 10 and 15000 Burghers, Students and Servants, capable to bear Arms. The 13th we set fire to the Suburbs, in which were above 5000 Houses, and 15 or 16 stately Palaces which were all burnt with their rich and costly Furniture. The 14th the Imperial Cavalry in Eleven Regiments, Seven Regiments of Dragoons, Three of Croats, and Sixteen Troops of Polish Horse, who the day before had had some skirmishes with the Enemies Vanguard, marched through this City, and having passed the Danube over Six or Seven Bridges, marched to Corne-Neubourg; the same day arrived here Four large Boats with Ammunition, and several Incendiaries, who intended to fire the Magazine, and in effect, had already burnt several Houses very near it, were discovered, and being dragged about the Streets by the People, were Fleed alive; and the Turks began to inveil the place. The 15th we were formally besieged by 150 thousand fighting Men; The Grand Visier taking his Quarters in the Emperors Dowagers Palace, called La Favorite. The Enemy began that very day to fire upon the place, and opened their Trenches. The 16th the Enemy fired upon us from Three Batteries, and shot a great many Bombs into the Town; they possessed themselves in the night of Leopoldstadt, and another small Isle in the Danube, by which means they likewise shut us up on that side. This day our Governor received a small wound in the Head with a stone, raised by a Cannon shot. The 17, 18 and 19 were spent by the Enemy in advancing their approaches to gain the Counter-scarp; and on our side we made several Sallies to hinder them in their Works, the Cannon playing on both sides almost without intermission. In a Sally we made on the 19th we took two or three prisoners, who told us the Turks were above 100000 fighting Men. besides 20000 which Hill kept Raab blocked up. Under the Command of two Ballas. The 20th the Enemy had finished a Battery in Leopoldstadt, from whence they likewise attacked us with their Cannon and Bombs. The 21 our Governor received Letters from the Duke of Lorrain, promising a Speedy Relief. The 22 the Enemy did not make

so much use of their Batteries, as they had hitherto done; but about 7 at night they sprang a Mine on each side of their chief Attack, which was against the Lebl Battalion, between those of Melcke and the Court, and followed them with three several Assaults in both places, but were so bravely received that they did not advance a hands breadth without very great loss. The 23th they again sprang a Mine, and stormed three times. We were repulsed, though with great loss on our side. The 24th in the Evening we sprang a Mine, but it had not the effect we desired. The Enemy shot into the Town a Letter, being tied to an Arrow, which our Governor had some days before writ to the Duke of Lorrain, and this they accompanied with another Paper, perswading us to save our selves by yielding in time, and not to irritate the Grand Signior. The 27th the Enemy again attacked the Counter-scarp at the same places where they sprang their Mine the 22 which they renewed four several times, and were as often beaten off; and thus there did not pass a day without springing of Mines on their side or ours, or without the Enemies making an Assault in one place or another. The Third of August about 10 at night, they stormed the Counter-scarp before the Ravelin of Burgthor, and after having been repulsed four several times, they lodged themselves there; that day the Enemy raised a Battery against the right face of the Burg Battalion. The 6th the Enemy sprang several Mines, and made a defeat into the Ditch, which caused a great alarm among us. The 7th we made a Sally, and killed a great many of the Enemy. On the 9th they sprang again a Mine which buried many of our Men; in the Evening we made a Sally, and ruined their Works in the Ditch, but with great loss on our side. The 11th, 12th, and 13th, several Mines were sprung on both sides; The Enemy raised several new Batteries, and again lodged themselves in the Ditch, and we made several Sallies. The 14th they advanced their Works in the Ditch before the Ravelin; and the night following lodged themselves on the point of the Ravelin. The 17th we sallied out with 200 Men, and ruined their Works in the Ditch; and the next day we beat them from the point of the Ravelin; The days following we were in continual action with the Enemy, who had now secured their Lodgments in the Ditch. And we made several Retrenchments within the Bastions; our Garrison begun to be very much weakened, we had lost a Colonel, six Lieutenant-Colonels, about 30 Captains, and 38 Lieutenants, and many were sick. The 2 of September the Enemy sprang a Mine under the Ballion of Lebl, and blew up the point of it; and thereupon made an Assault with great numbers of men, but were repulsed. The 4th they sprang another Mine, which made a breach in the flank of the said Ballion, and they endeavoured to lodge themselves there, but were beaten off. The same day we made signs from St. Stephens Tower of the great distress we began to be in. The 5th, 6th, and 7th, the Enemy made great Efforts to lodge themselves on the Lebl Ballion. The 8th we discovered a great Mine of the Enemies, and took the Powder out of it; and again made signs from St. Stephens Tower, for our danger began to be very great. The 9th we saw great part of the enemies Troops decamp, and march towards Kalemberg and the Forrell, and we understood by a prisoner, that they were in great consternation upon the advice they had of the approach of the Christian Army; however they continued to attack us with their Cannon and Bombs as furiously as ever, and went on with their Mines under the Lebl Ballion. The 10th at night they sprang a Mine, but without any great effect. The 11th in the Afternoon the whole Turkish Army marched out of their Camp towards Kalemberg; but at the same time the Enemy not only kept their Trenches, but continued to fire upon us from their Batteries, and to work in their Mines. The 12th they made use of their Cannon and Bombs as formerly, and we expected every minute they would spring their Mines; but about Four in the Afternoon, we perceived the Enemy were in great confusion, and that they began to flee, and that the Margrave of Baden advanced with several Partitions to our relief; upon which our Governor sallied out, and fell upon the Turks, who were still in their Trenches, and cut them off

The London Gazette (18 Ekim 1683)

Lond. 2175

The London Gazette.

Published by Authority.

From Monday September 20. to Thursday September 23. 1686.

From the Polish Embassy at Perent in Moldavia,
August 10. 1686.

THE King arrived here the 4th Instant with the Cavalry and part of the Infantry, and gave Orders the same day for the Building a Royal Fort in a very advantageous Situation near this place, which stands on the side of the River *Pruth*, from whence the Water may easily be brought into the Ditches of the said Fort; This is the fourth the King has caused to be built since he entered into *Moldavia*; the other three are in the Forts of *Buckovina*, to secure those famous Desiles, where so much Blood hath heretofore been spilt, and thereby our Retreat, and the Passage of our Convoys, without which it will be difficult for us to subsist in these Countries, which by the continual marches and ravages of the Turks and Tartars, are now more like to Desarts than what they were in former Ages. We expect here a great Convoy of Provisions and Ammunition under a Guard of five thousand Men, and so soon as it arrives the Army will decamp and march to *Jassy*, the Capital City of *Moldavia*, which is about 12 Leagues from hence, and having put a Garrison into that place, the King intends to pass the River *Pruth*, and to advance through the Province of *Budziack* towards the *Black-Sea*. We have advice that the Seraskier and *Sultan Moradin* are marching with an Army of Turks and Tartars to oppose us, but according to the account that's given of them we have no reason to believe they will hazard a Battle. The Garrison of *Caminiec* having lately made some incursions into the neighboring Country, notwithstanding all the care of the *Chaplain of Chelm* and General *Mobilis*, who are posted in the Neighborhood of that place with 3000 Russians and Cossacks, the King has sent 2000 Horie to reinforce them. An Express is just now arrived in the Camp, with advice, that the great Convoy will be here to morrow.

Lemberg, Aug. 22. The Arrty of this Crown was encamped the 13th Instant near *Cezorce*, as the Letters from thence inform us. The Sieur *Bismont*, who had been sent out with a small detachment to learn news of the Enemy, was come back, having met with and defeated a party of 120 Tartars, of whom 40 were slain, and 12 taken prisoners. We have advice that the Chaffelan of *Chelm* has possessed himself of all the small Castles in the neighborhood of *Caminiec*, in order to block up that place.

Warsaw, Aug. 30. The advices from the Frontiers say, That the King of *Poland* having put a Garrison into *Jassy*, and afterwards passed the River *Pruth*, was advanced to *Mekeczemy*, with a resolution to continue his march from thence to *Budziack*.

Vienna, Sep. 9. We have been told since our last several Particulars of the taking of *Buda* which we had not heard before, the most remarkable are; That the Prince of *Neuburg*, the Duke de *Croy*, Count *Souches*, and the Count de *Scherffenberg* Commanded at the Duke of *Lorraine's* Attack; That the Turks made at first a very great Resistance; That the Visier *Bassa*, who by his Cleaths could not be distinguished from a common Janitary, was among the foremost on the Breach, which he would not quit though he was wounded in his Right Arm, but taking his Sable in his Left Hand, continued to encourage his Men, and to give all possible proofs of his Bravery till he fell. That the Imperialists and Brandenburgers entered the Town much at the same time, and put all they met with in their first fury to the Sword. That the Vice-Bassa and the Aga of the Janitaries were not among those that retired into the Redoubt, but were taken Prisoners before. That the Turks after the Christians were Masters of the Town, set it on fire in several places, by which the Soldiers lost a great deal of rich Plunder. That the Town was hardly any thing but Ruines; but that by the care of the Count de *Rabata*, the Commissary-General, the Magazines had been saved. That according to the report of the prisoners, there were in the Town at the time of the Assault, 5000 fighting Men, whereof near 3000 were killed, and the rest made prisoners, besides the Jews, who gave good sums of Money to save their lives; some of these, with several other of the Inhabitants endeavoured to escape in small Boats, but were discovered and taken by the parties sent from *Pest*. That during the Assault the Turkish Army was drawn up in battalia, with a design as was believed, to fall upon the Bavarian quarter, and therefore the Imperial Troops were drawn out under the command of Prince *Louis of Baden*, but after having been several hours in that posture, the Enemy retired without attempting any thing.

Vienna, Sept. 12. The most considerable Prisoners that were taken at *Buda*, among which is one of *Tschely's* chief Officers, are brought hither. Above 2000 Masons and Carpenters have been sent from hence to *Buda* to be employed for the repairing the Fortifications of that place. The Prince of *Neuburg*, Great Master of the Teutonic Order, the Count de *Coningssee*, and the Count de *Serini* are gone back to the Army, which is now marching towards the Bridge of *Essekke*. The Emperor has named the Count de *Scherffenberg* to Command his Forces in *Croatia*, and accordingly he is preparing for his departure to take possession of that Command. The Letters from *Crocon* tell us, That the King of *Poland* had put a Garrison into *Jassy*, the chief City of *Moldavia*, and that he was marching towards *Budziack* with a resolution to attack *Budziack*.

Bamb. 2603

The London Gazette.

Published by Authority.

From Monday October 20. to Thursday October 23. 1690.

From the Venetian Camp near Vallona, Sept. 19.
ON the 18th of the last Month, the Captain-General Cornaro set Sail with the Fleet from Napoli di Malvasia, having detached 16 Men of War and 2 Fireships under the Command of Signior Desio to observe the Enemies Fleet, and left a good number of Troops, commanded by General Nicotri to guard the *Isthmus of Corinth*. The winds proved very contrary, so that 'twas the 10th of this Month before we arriv'd in sight of *Corfu*, the 10th we anchored near *Sassou*, the weather being very Tempestuous, by which our Ships and Gallies received some Damage. The 12th we sail'd towards *Vallona*. The Turks in the mean time had drawn together about 7000 Foot and 1500 Horse, to oppose our descent, notwithstanding which it was resolv'd to Land on the 13th, and all things were dispos'd accordingly. The Enemy wew'drawn up near the *Strand*, and fired very smartly upon our Men, as they approach'd towards the Shore. The Chevalier *Gimenes* General of the Troops of *Malta*, was the first that Land'd with his Battalion, and was presently followed by the rest of the Forces; the Cannen of our Gallies playing upon the Enemy all the while; The Turks hereupon fled to the Hills; and our Forces form'd themselves without any disturbance; The General *Guadagne* took the Main Body, Serjeant General *Spaar* the Right, and Serjeant General *Borri* the Left, Serjeant General *Rapetta* commanded the Reserve, and Signior *Francisco Grivani*, Proveditore General of the Field, assist'd where his Presence was necessary. In this order we began our march, and driving the Enemy from the Hills, advanced to a great Bourg called *Camina*, situated on a Hill, and defend'd by a Cattle being about 3 Miles from *Vallona*. The Capt. General *Cornaro* came in the Evening into the Camp, gave Orders for approach'ing nearer to the place, caus'd a Battery to be rais'd of 2 Pieces of Cannon, and at the same time sent our strong Detachments to disperse the Enemy, who had posted themselves so far from thence, which they effected. In the Night we took the Bourg of *Camina*, by Assault, and fix'd our Miners to the Wall of the Cattle. The next Morning the Turks hung out a white Flag, and propos'd Conditions, which the General would not grant them, but at last it was agreed, that they should march out with their Arms and Baggage: Accordingly they surrender'd the place on the 15th, the Garrison consist'd of 550, and the Inhabitants that went out with them, were near 4000 Men, Women, and Children. In the mean time our Galeascs plaid their Cannon and the Palanders their Bombs upon *Vallona*, which is fortified with a good Wall and Ditch; and on the 16th the Captain-General sent a Summons to the *Baissa* of this place, who said he would return an Answer the next day, but in the night he retir'd with the Garrison, and their best Goods, so that the Officer that was sent the next Morning with a new Summons, found the Gates open. On the 18th the Captain-General made his Entry into the Town, and caus'd *Te Deum* to be sung in the Principal Mosque. In these two Places were found 134 pieces of Cannon of all sorts, with considerable quantities of Ammunition. We have likewise taken 3 Standarts and a Horse's Tail; and in all this Expedition have not had above 100 Men killed, and 300 wounded. The Serjeant-General *Borri*, who commanded the Popes Troops, was killed, the Chevalier *de Gimenes*, General of the Battalion of *Malta*, the Chevalier *de Benoit*, the Count *de San Felice*, and some others, were wounded. From hence the Captain-General intends to go towards *Durazzo* and *Dulcigno*. The Fleet he has with him is compos'd of 19 men of War, 3 Fireships, and 25 many Palanders, six Galeascs, 22 Gallies, 24 Gallions, or Brigantines, 10 Balaccas, and 50 Transport Vessels, besides the Popes Gallion and

those of *Malta*; and the Land Forces consist of 9000 Foot and 500 Horse, beside a great many Volunteers.

Lemberg in Poland, Sept. 21. The Letters from our Army of the 16th Instant, tell us, that a Council of War having been held, and consideration had of the great difficulties which their march into *Polachia* would be subject to at this time of the year, when the wars are, by reason of the great Rains become almost unprofitable, and Forage is grown very scarce; it was resolv'd to change their first design, and to send only a detachment of 850 Foot and 300 Horse, with 8 pieces of Cannon towards *Polachia*, with Orders to possess themselves of *Mirme* and *Szczam*, and to remain there this Winter; That they march'd accordingly on the 13th, the *Sieur Zaboltzky*, with 6000 Horse and Dragoons being sent with them, to cover them in their march; and that at the same time the rest of the Army advanced towards *Bukowine* to be the better able to second these detachments, if there should be occasion, where they will continue till the return of that commanded by the *Sieur Zaboltzky*; and then the Forces will be put into their Winter Quarters. Just now arriv'd Letters of the 19th, which say, that *Sultan Nuradin* was come with a Body of Tartars to *Georzia*; and that our Army upon the news of it hasten'd their march to *Bukowine*, to assist the *Sieur Zaboltzky* if it should be needful. There is a report that the *Cham of Tartary* is dead.

Warsaw, Octob. 2. We hear from *Cracow* that an Express was pass'd through that City, going to the Court of *Poland* with the Emperor's Ratification of the Treaty of Marriage between the Prince of *Poland* and the Princess Palatine of *Neuburg*.

Vienna, Octob. 15. The Letters from *Belgrade* of the 6th Instant gave an account, that on the 3 Instant the Turks again furiously assault our Redoubts, but were repuls'd with great loss; on the 4th they gave 3 other vigorous Assaults to the said Redoubts, and made themselves Masters of one of them, but were soon beaten out again by General *Aprenont*; on the 5th the Enemy retok the same Redoubt, and advanced to the *Pailadoes* of the Town; but the Besieged fallying out presently after, once more beat back the Enemy, and recover'd all they had gain'd; But after all this Bravery, an Express arriv'd here last night, with the unhappy news of the taking of the Town by Storm, and that all the Garrison was put to the Sword, except the Duke *de Croj*, who had the chief Command, General *Aprenont*, and about 300 more, who found means to escape by water. This misfortune is said to have been occasion'd by one of the Enemies Bombs falling into and firing our Magazine, which blew up above 1000 of the Garrison; during the astonishment and confusion of which accident, the Turks storm'd the Place in 4 several places, and at last enter'd it, tho' with the slaughter of a great number of their Men. We have an account from *Upper Hungary*, that Col. *Schelic* had cut off 500 Turks of the Garrison of *Great Waradin* (who were sent to attack the Cattle of *Bellenfels*), and taken two pieces of Cannon which they had with them. We have nothing new from *Transylvania*. The Elector Palatine part'd from hence yesterday, towards *Newburg*.

Frankfort, Octob. 22. The Swedish Auxiliary Troops are come back from the Palatinate, and having repass'd the River *Main* at *Hochst* and *Schaffenburg*, are returning towards *Pommern* and *Bremen*, in order to go into their Winter Quarters.

Cologne, Octob. 24. The Landgrave of *Hesse Cassel* arriv'd here the 21st instant from his Camp at *Billinguen*; and the same day gave notice to the States of this Diocesis assembled here, that his Troops with

“THE HOLY LEAGUE WARS IN LONDON GAZETTE”

Abstract

There are limited number of newspapers belonged to 17th century. London Gazette is the official newspaper of English State. Gazette's main information source was British diplomatic missions abroad. This publication is important because it has demonstrated official policy of the British Government for centuries. London Gazette's approach to Second Siege of Vienna and Holy League Wars is essentially important, as a foreign source for Ottoman History because it contained detailed information about belligerents in that period.

Keywords

Ottoman Empire, London Gazette, Holy League, Second Siege of Vienna, Austria.